

Lezen: Genesis 29:31 – 30:24
Tekst: Genesis 30: 22-24

Lieve mensen,

en dan rijd je Rotterdam weer binnen. Je gewone leven begint weer. Voor sommigen onder ons is dat: 'ha lekker, weer aan de slag'. Anderen zien er huizenhoog tegenop. 'Het gewone leven. Wat heeft dat mij te bieden?' En ook *geloven* en *God* lijken in het gewone leven moeilijker. Kijk, op vakantie. Daar zie je God. Letterlijk. Diepe kloven, hoge bergen. Prachtige natuur en cultuur. Ontspanning en rust. God lijkt dichterbij. Maar hier, in je gewone bestaan. Ach ja, in gewone dingen is God ook. Er gebeuren soms zelfs wonderen. Maar toch... soms lijkt het of Gods wereld en jouw wereld elkaar niet raken. Zeker als het niet zo goed gaat. En het een puinhoop is in je leven. Door eigen schuld. Of door omstandigheden. Maar ook als het wel goed gaat. Maar je hebt het gevoel dat er iets mist. Het kan je niet helemaal pakken. En jij kunt het ook niet helemaal vatten. Maar God lijkt vaak zo ver weg. Zo onbetrokken.

En zomaar zijn er voor jouw gevoel twee werelden. De wereld van God. En je eigen wereld. En het lijkt wel alsof die elkaar niet raken.

De komende weken wil ik juist daar bij stilstaan. Ik wil je meenemen in dat overbekende verhaal van Jozef. En daarin gaat het over dit thema. Gods wereld en jouw wereld. Gods plannen en jouw omstandigheden. Jouw weg en Gods leiding. Ik zeg niet dat we alle antwoorden zullen vinden. Maar het verhaal, de geschiedenis van Jozef is wel een mooi aanknopingspunt om daarover na te denken. Het thema van deze preek en misschien ook wel van de hele serie is:

Slide 1 **Jij kijkt anders dan God**

Waar begint jouw verhaal? Waar begint het verhaal van Jozef? Toch al voor je geboorte. Dan al worden de fundamenten gelegd waar later je leven op gebouwd wordt. En in je jongste jeugd. Dan worden alle bouwstenen al aangedragen. Schade daar, in dat stadium, heeft onherroepelijk gevolgen voor later.

Nou, als je dan naar de jeugd van Jozef kijkt. De omstandigheden rondom zijn geboorte. Dan houd je je hart vast. Wat moet er van hem worden?

Slide 2 Wat jij ziet:

Slide 2a Een bende

Anders kan ik het niet omschrijven. Wat maken de mensen in dit verhaal er een bende van. Vroeger had je de shows van Jerry Springer op televisie. Met de meest bizarre familieverwikkelingen en intriges. En dan vlogen ze elkaar in de haren op het podium. En dan had je Steve die ze dan uit elkaar moest halen. Nou, ook bij de familie van Jakob vliegen ze elkaar bijna in de haren. Voor het oog van de wereld zetten ze zichzelf hier te kijk.

Wat gebeurt er? Jakob krijgt een koekje van eigen deeg als hij ineens met Lea getrouwd blijkt. De bedrieger bedrogen. Een week later krijgt hij ook zijn geliefde Rachel als vrouw. Twee zussen onder één dak. Getrouwd met dezelfde man. En Jakob laat het gebeuren. Zoals hij alles laat gebeuren in dit verhaal. Lea en Rachel. Ze hadden zo veel voor elkaar kunnen betekenen. Als ze de situatie hadden aanvaard. Als ze de vreugde hadden gedeeld. En de smart samen gedragen. Maar hoe anders gaat het. Een bittere concurren-

tiestrijd begint. Strijd om Jakobs liefde. En een kinderwedloop. We krijgen een kijkje in de keuken van Jakobs gezin. En wat zien we? Een bende!

Jakob ziet geen kans om zijn liefde eerlijk te verdelen. Straks met zijn kinderen ook niet, maar dat is ook al bij zijn beide vrouwen zo. Nou is dat misschien ook best moeilijk, maar we lezen nergens dat Jakob erg zijn best doet. Lea is de minst geliefde, hoe ze ook haar best doet. Dat ze heel graag bemind wil zijn zie je in de naamgeving van de kinderen. Pas bij Juda, zo lijkt het, legt ze zich bij de situatie neer. Met de geloofsbelijdenis die in die naam zit laat ze zien, dat ze op God gericht wil zijn. Bij hem vind je tenminste liefde die je niet hoeft te verdienen. Ze weet zich door God bemind.

Rachel ziet dat gebeuren. En in plaats van dat ze blij is voor Lea is ze erg op zichzelf gericht. En in plaats van dat ze blij is met wat ze *wel* heeft. Zoveel krijgt ze van God. Getrouwd met de liefde van haar leven. In plaats daarvan focust ze maar op één ding: kinderen. En begrijp me goed, het is wel voor te stellen. Gaat het bij ons vaak ook niet zo, dat de dingen die we *missen* onze gedachten vaak beheersen. En zeker in die tijd wat het zo enorm belangrijk om eigen kinderen te krijgen. Als voorziening voor je oude dag. Maar ook als voortzetting van jouw inspanning en leven. En als waarborg voor aanwezigheid van jouw familie als de Messias komt. Dus het is wel voorstelbaar. Maar wat maakt het Rachel ielijk. Als je gedachten worden beheerst door wat je mist. Dat maakt je leven zwaar. Terwijl er voor Rachel zoveel goeds is weggelegd. Vol verwijt gaat ze naar Jakob toe. *Geef mij kinderen, of anders sterf ik*. Even zien we iets van ruggengraat bij Jakob als hij antwoordt. *Ik ben God niet!* Maar Rachel heeft haar maatregelen al overdacht. In plaats van de weg van Isaäk ([Gen. 25:21](#)), kiest ze de weg van Sara ([Gen. 16:2](#)). Een verkeerde keuze. Maar Jakob is zijn manhaftigheid al weer kwijt. Hij laat zich manipuleren en gaat met Bilha naar bed. Twee zoons krijgt hij bij haar. Vervolgens ook bij Zilpa.

2

Daarna krijg je het verhaal van de liefdesappelen. Dat zijn vruchten die de lust opwekken door hun geur. En die tegelijk de vruchtbaarheid bevorderen. Ruben vindt ze, geeft ze aan Lea. Maar Rachel wil ze hebben en biedt er een nacht met Jakob voor aan aan Lea. Liefde en aandacht als handelswaar. Jakob laat zich huren voor een nacht. En zonder liefdesappelen raakt Lea weer zwanger. In de naamgeving rechtvaardigt ze haar daad, dat ze haar slavin aan Jakob gegeven had. Vervolgens krijgt ze nog een zoon en een dochter. Nu moet Jakob toch wel van haar houden, zo klinkt de noodkreet in de naam.

En dan, uiteindelijk, als Rachel ten einde raad geweest moet zijn, dan eindelijk wordt ze zelf zwanger. Eindelijk krijgt ze haar revanche op haar zus. Jozef wordt geboren. Dankbaar is ze. Maar tegelijk wil ze meer. Want de naam Jozef is voor tweeërlei uitleg vatbaar. Blijkbaar is dit voor haar nog niet genoeg.

Elf zonen en een dochter voor Jakob. Maar wat een bende. Niet alleen maken de volwassenen er een potje van. Intriges, haat, concurrentie. Maar wat erger is: de kinderen groeien daarin op. Wat moeten die oudste kinderen gedacht hebben. Ze hebben ongetwijfeld gemerkt dat hun eigen moeder Lea minder geliefd was dan Rachel. Ze moeten gemerkt hebben dat Jakob Rachel voortrok. Vind je het gek dat ze straks woedend zijn op Jozef. Het past volledig in het beeld. Zo'n thuissituatie moet wel problemen opleveren later.

Als we dus naar de menselijke factoren kijken. Dan is er weinig hoop voor dit gezin. En als je dan naar je eigen leven kijkt. O nee, zo bont als Jakob en de zijnen maak je het waarschijnlijk niet. Maar als je eerlijk bent. Kijk eens naar je zonden en tekorten. Kijk eens hoe je soms dingen stukmaakt en mensen van je vreemdt. Hoe verhoudingen te lijden hebben onder jouw beperktheid. Hoe er soms dingen in je leven gebeuren. Door omstandigheden en eigen stommititeit. Door eigenwijsheid die vaak dwaasheid is. Onomkeerbaar lijken ze soms je leven te verwoesten. En er is soms geen weg terug. Fouten herstel je niet zomaar. En

de gevolgen blijf je je leven lang meedragen. Zo is het gezin van Jakob. Maar zo zijn er ook genoeg voorbeelden uit ons leven. Je ziet het voor je ogen gebeuren.

Er is echter één ding dat opvalt. Het is een bende, maar wel ...

Slide 2b Een biddende bende

Ergens in die puinhoop zijn er mensen die hun handen naar de hemel heffen. Ergens is er nog besef van God. Op bepaalde momenten wordt de lijn naar boven gelegd. Ergens is nog het 'lees je bijbel, bidt elke dag'. Dat zie je in de naamgeving van Lea's vierde zoon: Juda. Loof de Heer, betekent dat. Dat zie je verder in vers 17 en verder. Lea heeft leren bidden in haar nood. Dat zie je ook bij Jakob. In zijn antwoord in vers 2. Hij beseft dat het God is die hun leven leidt. Ergens in zijn zwakte en zonde heeft hij nog besef van Betel. Dat God er bij is. Hij manipuleert, liegt en bedriegt. En hij betoont zich een zwak gezinshoofd. Maar toch is er bij hem besef van Gods aanwezigheid. En zelfs Rachel. Die meer op het horizontale gericht lijkt dan wie ook. Ook zij heeft blijkbaar gebeden. Zuchtend en huilend en klagend misschien. Maar ook zij weet dat God het is die heeft verhoord als Jozef wordt geboren.

En zeker, dat bidden staat hier niet op de voorgrond. Eerder is het verborgen aanwezig. De intriges lijken te overheersen. En de menselijke factor lijkt bepalend. Maar feit is dat door die problemen heen contact wordt gezocht met de Heer. Dat hij aangesproken wordt op zijn beloften, want hij wordt bij zijn naam genoemd. JHWH. De God die doet wat hij belooft. Jakob heeft er over verteld, zo blijkt, aan zijn vrouwen. En dus waarschijnlijk ook aan zijn kinderen. En te midden van het verdriet en de pijn klinkt die naam naar boven. Mensen maken er een rotzooi van. Maar zoeken toch contact met de God, die kan redden. En die luistert.

3

Slide 3 Wat God ziet:

Slide 3a Zijn beloften

God ziet de grote lijnen. Hij heeft Jakob iets beloofd. En Isaäk. En daarvoor Abraham. Abraham moest naar de sterren kijken. Hij moest het zand aan het strand tellen. Nou, het zand tellen, dat is onmogelijk. Als je alleen al de korrels telt die in je zwembroek achterbleven na een dagje strand. Daar ben je al een dag zoet mee. Nou, zoveel kinderen zou Abraham krijgen. Meer dan de sterren en het zand van de zee.

En midden in al die bende van mensen zie je dat God daar een begin mee maakt. Allerlei zonden en tekorten plooit God zo, dat hij toch uitkomt bij de vervulling van die beloften. De onverkwikkelijke dingen die gebeuren in Jakobs tenten. Ze hebben in ieder geval tot gevolg dat er straks twaalf zonen zijn. En wat hun geschiedenis ook is. God wil met hen geschiedenis schrijven. En met deze Jakob, die straks Israël zal heten.

Deze elf zoons en later Benjamin er bij. Ze zijn de stamvaders van een groot volk. Gods volk. Deze geschiedenis bewijst eens te meer dat God het niet moet hebben van het geloof van zijn volk. En ook niet van de heiligheid van hun gedrag. Ik vind dat enorm troostvol. Soms is het zo'n bende in de kerken. Dan is er ruzie en kortzichtigheid. Het is zo vaak niet zoals God het bedoeld heeft. Zelfs als het een tijd goed gaat en er rust is. Zelfs dan is er zonde en zijn we beperkte mensen. Met beperkte mogelijkheden. Maar God is sterk. Hij houdt zijn beloften in het oog. En jij mag je daar aan vastklampen.

Want de geschiedenis van Jakob en dus ook die van Jozef. Ze zijn met zonden en fouten doortrokken. En toch houdt God vast aan zijn plannen. En straks, helemaal aan het einde van de geschiedenis. Zullen tot in

eeuwigheid 12 namen op de gouden stad staan. (Openbaring 21:12) Voor deze beperkte bende is een ereplaats in Gods volmaaktheid. Omdat hij vasthoudt aan zijn beloften.

Slide 3b   Jou!

Wat je uit deze geschiedenis ook leert is dat God jou ziet. Als je je niet geliefd weet. Als je moeite hebt met je bestaan. Als je leven soms meer overleven is. En niemand kan je helpen voor je gevoel. God ziet jou. Ook als mensen jou te kort doen. Hij ziet je zoeken en worstelen. Als geloven zwaar is. Als het leven in de kerk moeilijk is. Hij ziet jou. Hij kent jou. Hij weet van je problemen.

Dat zie je vooral bij Lea. Ze heeft het zwaar. En lijkt er bij te hangen. Maar van God krijgt ze een ereplaats. Zes zonen. Zegen van God. Hij laat haar zien dat ze door hem niet vergeten is. Dat wordt ingeleid met de woorden 'toen de HEER zag...' in vers 31. Dat zien is in het Oude Testament vrijwel altijd 'kijken met bewoogenheid'. Met als gevolg dat God dan in actie komt. Dat zie je op meer plekken in Genesis. Maar ook bijvoorbeeld in Exodus 2:25. Zo kijkt God. Ook op een gegeven moment naar Rachel. Als het leed haar te zwaar wordt. Zo kijkt God ook naar jou. Juist als jij het zwaar hebt. Als het jou, naar de mens gesproken, niet zo voor de wind gaat. Als je in de hoek zit waar de klappen vallen. Als je je alleen voelt en niemand die het ziet.

En zeker, bij Lea laat God het meteen merken. Bij Rachel gaat er heel wat worsteling aan vooraf. Bij Jakob komt het er nog pas weer later uit, ook al gaat het hem nu voor de wind. Maar wat je vooral leert is, dat God niet op afstand blijft. Ook niet als jij er een puinhoop van maakt. Hij ziet je. Hij is begaan met je. Geloof het maar.

Slide 3c   God kijkt liefdevol

God kijkt ook liefdevol. Waar Jakob stukloopt op het uiterlijk van Lea. En gaat voor Rachel. Waar wij zouden denken dat Rachel verwend is en niet verdient uiteindelijk nog een kind te krijgen. Daar is God met ontferming bewogen. Hij loopt niet stuk op de zonden van mensen. Hij ziet de handen van mensjes uitgestrekt naar hem. Zoekend, tastend vanuit de puinhopen. Dat is voor hem genoeg. Zondige mensen. Intriges en spanningen. Maar toch is *dat* Gods wereld. Hij wil er bij betrokken zijn. En leidt deze zondige mensen in zijn banen.

Dat geldt vandaag voor ons nog sterker. Toen keek God zo, omdat hij het beloofd had. Nu kijkt God ook vol liefde naar jou, omdat hij zijn beloften heeft waargemaakt. Hij heeft zijn zoon gegeven. En Jezus heeft het volbracht. Dat betekent: jij mag rekenen op Gods liefde. Ook als jij het er niet naar maakt. En wie van ons doet dat wel? Je mag er op rekenen. Want jij bent zijn geliefde kind. In de doop zei hij het al: *houd mij er maar aan. Dan zal ik het waarmaken*. God kijkt liefdevol naar jou. Hij wil je redden en helpen. Ook als jij er een puinhoop van maakt. Zo openbaart God zich in dit verhaal.

...

Kan het ooit goed komen met Jozef? Als je uit zo'n nest komt? Als je zo voorgesorteerd staat? Kan het goed komen met zo'n gezin? Waar intriges, haat en concurrentie het winnen van de liefde?

Voor het antwoord op die vraag moet je niet alleen naar de menselijke kant kijken. Maar beseffen dat er ook een goddelijke kant is. Wie daar niet mee rekent, die kijkt verkeerd. En trekt misschien verkeerde conclusies.

Deze wereld met zijn zonden en tekorten is ook Gods wereld. Hij is bepalend. Zijn plannen gaan door, ook als wij hem in de weg lijken te lopen. Als zonden en beperkingen ons leven lijken te bepalen. Als gevolgen van verkeerde keuzes ons lijken te verstikken. Als we vastlopen in onszelf. Hij is bepalend. Ook als jij het nog niet ziet zal hij het goede er mee doen.

Nee, dat is niet altijd zomaar te concluderen. Maar je mag het geloven. God gaat met je mee. Hij ziet je en houdt van je. Hij houdt de grote lijn in het oog. Hij weet de weg. Ook als jij geen uitkomst ziet. Hij belooft het. Hou je daar maar aan vast.

Amen

Vragen ter bespreking:

1. Ervaar jij God wel eens op afstand? Hoe kan het je helpen om niet over 'op afstand' te spreken, maar over 'op de achtergrond'?
2. Hoe vind jij dingen uit jouw jonge jeugd terug in jouw leven van nu?
3. Wat is de rol van gebed in jouw leven?